

Reforma WPRyb - przekazywalne koncesje połowowe

Dlaczego Komisja proponuje stosowanie przekazywalnych koncesji połowowych (TFC)?

WPRyb nie udało się rozwiązać problemu nadmiernej zdolności połowowej. Od 1994 do 2013 r. łączne wydatki na złomowanie statków rybackich wyniosą 2,73 mld EUR, jednak mimo tych ogromnych nakładów nasza zdolność połowowa nadal stale się zwiększa o 3% rocznie. Żadne z dotychczasowych rozwiązań mających na celu rozwiązanie problemu nadmiernej zdolności połowowej (wieloletnie programy orientacji dla flot rybackich, wskaźniki wprowadzania i wycofywania statków, ograniczanie maksymalnej wielkości floty, publiczne programy złomowania) nie okazało się skuteczne. Trybunał Obrachunkowy podważa zasadność wykorzystywania pieniędzy podatnika na rozwiązywanie problemu nadmiernej zdolności połowowej. W związku z tym Komisja proponuje oprzeć się na pozytywnych doświadczeniach niektórych państw członkowskich w zakresie systemów przypominających przekazywanie koncesji połowowych. Ze sprawozdań międzynarodowych wynika, że różne formy przekazywalnych koncesji połowowych „zatrzymują, a nawet odwracają tendencję powszechnej zapaści [łowisk]” (Costello i wsp., 2008) oraz przyczyniają się do pobudzenia wzrostu gospodarczego (Bank Światowy i FAO [ed. FAO], 2008).

Właściwie przygotowane przekazywalne koncesje połowowe mogą być dla właścicieli statków skutecznym narzędziem: planowania działalności połowowej dostosowanej do zmian rynkowych, zbytu wszystkich połowów oraz planowania inwestycji. Umożliwiają one także rybakom uzyskanie rekompensaty finansowej w zamian za rezygnację z działalności w sektorze. Doświadczenie pokazuje, że systemy przypominające przekazywanie koncesji połowowych zwiększają też odpowiedzialność podmiotów gospodarczych i ułatwiają ograniczanie odrzutów.

Na czym polega propozycja Komisji?

Począwszy od 2014 r. państwa członkowskie będą zobowiązane wprowadzić przekazywalne koncesje połowowe z zastosowaniem bardzo rygorystycznych zasad. Pierwotne zasoby morskie są dobrem publicznym i muszą nim pozostać. Przekazywalne koncesje połowowe nie mogą służyć ustanawianiu praw własności do zasobów morskich, a jedynie przyznawaniu na określony czas praw do ich eksploatacji. Po upływie tego czasu przekazywalne koncesje połowowe należy zwracać państwu członkowskiemu, które będzie miało swobodę ponownego przyznawania ich na podstawie tych samych kryteriów przydziału oraz zmiany kryteriów. Ponadto sprzedaży, przekazania lub zamiany przekazywalnych koncesji połowowych można dokonywać wyłącznie na ściśle określonych warunkach; np. kupować przekazywalne koncesje połowowe mogą tylko właściciele zarejestrowanych i aktywnych statków z przeznaczeniem do wykorzystania ich na zarejestrowanych i aktywnych statkach. Oprócz tego należy zachować względną stabilność. Co więcej, w przypadku poważnego naruszenia przez właściciela statku przepisów państwo członkowskie musi odebrać mu przekazywalną koncesję połowową. Ostatnim warunkiem jest, aby państwa członkowskie dysponowały rezerwami kwot i przekazywalnych koncesji połowowych na potrzeby nowych rybaków, którzy pragną rozpocząć działalność połowową.

Państwa członkowskie mają wprowadzić przekazywalne koncesje połowowe na poziomie krajowym z uwzględnieniem powyższych warunków, w ramach systemu obowiązkowego w odniesieniu do wszystkich gatunków objętych TAC, kwotami lub ograniczeniami nakładu połowowego i wszystkich statków powyżej 12 metrów oraz wszystkich statków stosujących narzędzia ciągnione. Przekazywalne koncesje połowowe

są jedynie prawami do eksploatacji zasobów, przyznawanymi przez państwa członkowskie właścicielom statków na określony czas. Odpowiadają one stałemu odsetkowi kwoty krajowej dla określonego stada. W przypadkach całkowitego wykorzystania nakładu połowowego, jak dla Morza Śródziemnego, przekazywalne koncesje połowowe będą obliczane na podstawie przydziału nakładu połowowego. System przekazywalnych koncesji połowowych nie będzie stosowany w odniesieniu do uprawnień do połowów, które nie są regulowane na podstawie kwot, systemu zarządzania nakładem połowowym UE, ani porozumień w sprawie zrównoważonego zarządzania rybołówstwem z krajami trzecimi.

W jaki sposób należy przyznawać kwoty i przekazywalne koncesje połowowe?

Wniosek przewiduje margines elastyczności dla państw członkowskich, Komisja wolałaby jednak, żeby państwa członkowskie ustaliły krajowe lub regionalne priorytety, przeznaczając określony odsetek krajowych kwot dla rybołówstwa łodziowego. Pozostałe części kwot byłyby zarządzane w ramach przekazywalnych koncesji połowowych. Państwa członkowskie powinny opracować krajowe systemy przekazywalnych koncesji połowowych we współpracy z zainteresowanymi stronami, gdyż ich bezpośrednie zaangażowanie będzie gwarancją, że krajowe systemy przekazywalnych koncesji połowowych będą dostosowane do uwarunkowań danego państwa członkowskiego i akceptowane przez zainteresowane strony. Przy opracowywaniu systemów przekazywalnych koncesji połowowych państwa członkowskie i zainteresowane strony powinny wspierać nadbrzeżne społeczności zależne od rybołówstwa, praktyki rybackie najbardziej przyjazne dla środowiska i floty łodzi uprawiające tradycyjne rybołówstwo przybrzeżne. Powinny też rezerwować do 5% kwot lub przekazywalnych koncesji połowowych dla nowych podmiotów. Państwa członkowskie i zainteresowane strony powinny wykorzystywać ten system do wspierania praktyk rybackich, które uważają za korzystniejsze pod względem społecznym lub środowiskowym. Na przykład Dania wykorzystywała przekazywalne koncesje połowowe do wspierania nadbrzeżnych społeczności, przyznając statkom o długości poniżej 17 metrów dodatkowe 10% do ich kwot na połowy dorsza i soli.

Jakie zabezpieczenia mogą stosować państwa członkowskie?

Doświadczenie państw członkowskich, w których stosuje się system przekazywalnych koncesji połowowych, pokazuje, że ryzyka można uniknąć poprzez odpowiednie projektowanie systemu. Przy opracowywaniu systemu państwa członkowskie i zainteresowane strony muszą jednak zadbać, aby system przekazywalnych koncesji połowowych nie dopuszczał spekulacji ani nie stwarzał sytuacji niekorzystnych dla regionów zależnych od rybołówstwa i związanej z nim działalności. Muszą też określić precyzyjne warunki stosowania systemu przekazywalnych koncesji połowowych i dopilnować, aby organy publiczne państw członkowskich mogły w każdej chwili podejmować działania mające na celu zagwarantowanie, że posiadacze przekazywalnych koncesji połowowych przestrzegają przepisów. Do tego celu państwa członkowskie powinny stosować następujący zestaw środków:

- wyłączenie tradycyjnego łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego (statki o długości poniżej 12 metrów stosujące narzędzia bierne), w celu zagwarantowania, że uprawnienia połowowe tego ważnego segmentu branży nie zostaną sprzedane większym statkom,

- zapobieganie nadmiernej koncentracji poprzez unikanie koncentracji większości uprawnień połowowych w rękach niewielkiej grupy właścicieli statków. Należy tego dokonać określając maksymalne współczynniki praw do eksploatacji poszczególnych zasobów, które mogą należeć do jednego właściciela statku;
- zarezerwowanie części kwot krajowych dla społeczności nadbrzeżnych zależnych od rybołówstwa łodziowego,
- ograniczenie możliwości przenoszenia koncesji przez wymaganie stosowania ich w obrębie konkretnych stad (np. koncesje na połowy siei wędrownej mogą być przedmiotem handlu tylko z innymi posiadaczami koncesji na połowy siei wędrownej, a nie z posiadaczami koncesji na połowy pelagiczne);

Czy floty tradycyjnego łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego nie znikną z regionów nadbrzeżnych Europy?

Nie, gdyż państwa członkowskie wyłącza je z obowiązku stosowania przekazywalnych koncesji połowowych. Oznacza to, że 60% statków w UE może na stałe funkcjonować poza systemem przekazywalnych koncesji połowowych. W Danii na przykład segment statków rybołówstwa łodziowego o długości 6-10 metrów jest zarządzany poza krajowym systemem przekazywalnych koncesji połowowych i jego możliwości spadają o wiele wolniej niż możliwości pozostałej części duńskiej floty.

W jaki sposób organizacje producentów będą zarządzać przekazywalnymi koncesjami połowowymi?

W wielu państwach członkowskich organizacje producentów tworzą pule z kwot swoich członków. Kontrolują one wykorzystanie kwot oraz wprowadzanie wyładunków do obrotu i dokonują wymiany z innymi organizacjami producentów w celu zarządzania poziomem wykorzystania kwot. Mogą też zarządzać sprzedażą przekazywalnych koncesji połowowych wśród swoich członków i przekazywaniem ich między nimi. Zbiorowe zarządzanie przez organizacje producentów przekazywalnymi koncesjami połowowymi kilku członków może umożliwić ich wymianę w czasie rzeczywistym i odpowiednie planowanie produkcji. Źródłem dochodów społeczności rybackich są często zarówno połowy jak i przetwórstwo. Integracja obu tych sfer działalności za pośrednictwem organizacji międzybranżowych zarządzających wspólnymi przekazywalnymi koncesjami połowowymi członków może być korzystna dla społeczności rybackich.

Jakie są oczekiwania w związku z konsolidacją floty UE?

W wielu państwach członkowskich przekazywalne koncesje połowowe umożliwiły racjonalizację floty. W Danii przekazywalne koncesje połowowe wprowadzono w 2003 r. dla floty pelagicznej, która od tego czasu zmniejszyła się o 50%. Dla floty poławiającej gatunki przydenne przekazywalne koncesje połowowe wprowadzono w 2007 r. i od tej pory zmniejszyła się ona o 30%. Zyski w obu segmentach wzrosły. Estonia wprowadziła system przekazywalnych koncesji połowowych w 2001 r. i do 2009 r. jej flota zmniejszyła się o ok. 40%. W Hiszpanii przy zastosowaniu przekazywalnych koncesji połowowych tzw. flota Gran Sol zmniejszyła się o 30% w latach 1992-1997.